

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Oslo, 03.06. 2019

Deres ref.: 19/952-1

MiRA-Senterets høringsuttalelse vedrørende forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv.

MiRA-Senteret takker Kunnskapsdepartementet for muligheten til å komme med høringsuttalelse i forbindelse med forslaget til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv.

MiRA-Senteret er en landsdekkende nettverksorganisasjon som har 30 års erfaring med spørsmål knyttet til likestilling og juridiske rettigheter for kvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn i Norge. Vi er en kunnskapsbank i mange viktige spørsmål som omhandler kvinners rettigheter, diskriminering, arbeidsliv, vold i nære relasjoner, kommunikasjon og formidling mellom storsamfunn og minoriteter. Senteret har ingen partipolitisk tilknytning og tilhører ingen bestemt religiøs eller etnisk gruppe.

Om forslaget

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet et lovforslag som regulerer offentlige organers ansvar for bruk av tolk og fastsetter kvalifikasjonskrav for tolker som benyttes av det offentlige. Lovforslaget har til hensikt å tydeliggjøre når offentlige organer har ansvar for å benytte tolk og skal supplere særlovgivingen som allerede finnes på feltet. Av departementets forslag følger det at offentlige organer er pliktige til å benytte tolk når det er nødvendig av hensyn til rettssikkerhet og for å yte forsvarlig hjelp, jf. § 6 første ledd, annet punktum. Departementet foreslår ikke at den enkelte gis en individuell rett til tolking, men pålegger det offentlige organet en plikt til å vurdere om tolking er nødvendig i saker som vil få store konsekvenser for den enkelte. I disse tilfellene skal det brukes kvalifiserte tolker som er registrert i nasjonalt tolkeregister.

MiRA-Senterets standpunkt

MiRA-Senteret er positive til å lovfeste offentlige organers plikt til å benytte tolk. Vi er også positive til at offentlige organer er pliktige til å benytte kvalifiserte tolker og at det opprettes et nasjonalt tolkeregister. MiRA-Senteret stiller seg imidlertid kritisk til at Kunnskapsdepartementet ikke går inn for en individuell rett til tolking slik FN's rasediskrimineringskomite har anbefalt.

Individuell rett til tolking er avgjørende for rettsikkerheten

MiRA-Senteret mener at språklige minoriteters rettigheter ikke blir godt nok ivaretatt dersom man ikke lovfester en individuell rett til tolking. Av Departementets forslag følger det at den lovfestede plikten til å benytte tolk bare skal gjelde i saker av stor viktighet, som er av

inngripende karakter, eller får store konsekvenser for den enkeltes rettigheter og plikter. Følgelig vil det å bli nektet tolking i slike saker kunne medføre alvorlige brudd på enkeltmenneskers rettigheter. Slik Departementet nå har utformet loven vil det være opp til det offentlige organet selv å vurdere om tolking er påkrevd. I likhet med Likestilling og Diskrimineringsombudet mener vi imidlertid at det er viktig at den enkelte bruker som har behov for tolking må betraktes som en part i vurderingen av om tolk er nødvendig. I og med at personen som henvender seg til et offentlig organ selv best vil vite om vedkommende forstår informasjonen som blir gitt, mener vi det skal legges betydelig vekt på denne personens egen vurdering.

Svar på spørsmål til høringsinstansene

I Departementets høringsnotat stilles det en rekke spørsmål til høringsinstansene. Her følger MiRA-Senterets kommentarer til enkelte av disse spørsmålene.

Spørsmål 2: Bør det gjøres justeringer i pliktbestemmelsen eller i særlovgivingen for å sikre at plikten til å bruke tolk avgrenses til situasjoner der det foreligger reelt behov?

I høringsnotatet skriver Departementet at de har vurdert om det skal konkretiseres hvilke sakstyper som skal omfattes av pliktbestemmelsen. Det konkluderes med at det er mer hensiktsmessig med en generell pliktbestemmelse og at en nærmere fortolkning av bestemmelsen kan forskriftsfestes eller framgå av retningslinjer utarbeidet av offentlige organer som jevnlig bruker tolk.

MiRA-Senteret vil framheve viktigheten av at det kommer klart fram av regelverket hvilke sakstyper som faller inn under pliktbestemmelsen. Gjennom vårt arbeid med minoritetskvinner møter vi daglig kvinner som ikke har fått oppfylt sine rettigheter på grunn av svake norsk kunnskaper og mangelfull kommunikasjon med offentlige myndigheter. For at disse kvinnene skal kunne hevde sin rett til tolking overfor offentlige organer må det være tydelig formulert i hvilke saker de kan ha rett til tolking. Vi anbefaler derfor at det i forskrift listes opp en rekke sakstyper som vil falle inn under bestemmelsen. Selv om denne listen ikke vil være uttømmende for når retten til tolking foreligger, vil den i mange tilfeller være viktig for å sikre en enhetlig praksis.

I høringsnotatet kommer Departementet med en rekke eksempler på sakstyper de mener bør omfattes av pliktbestemmelsen slik den nå er formulert. Eksempelene Departementet trekker fram innen arbeids- og velferdsforvaltningen er saker som dreier seg om sosialhjelp og midlertidig botilbud. Vi vil anbefale at også trygdeytelser som gis over et lengre tidsrom som dagpenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, foreldrepermisjon og pensjonsytelser inkluderes i en forskrift om hvilke sakstyper som vil falle inn under pliktbestemmelsen. Da dette er ytelser som man kan ha krav på i lengre perioder, vil utfallet av disse sakene få stor betydning for den enkelte.

Spørsmål 4. Bør unntakene fra krav om å bruke kvalifisert tolk konkretiseres ytterligere?

MiRA-Senteret er positive til at offentlige organer skal benytte kvalifiserte tolker, men støtter samtidig Departementets forslag om at det i enkelte situasjoner må kunne gjøres unntak fra denne regelen. I vurderingen av om det skal gjøres unntak av effektivitetshensyn, mener vi at det i slike tilfeller aldri skal være kostnadseffektivitet alene som skal ligge til grunn for unntakstilfeller, men at det alltid primært legges vekt på hensynet til brukeren.

Spørsmål 7. Bør det innføres en mulighet til å kreve inn en egenandel for brukere av tolketjenester?

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det bør innføres en egenandel for tolking i de tilfellene der hensynet til rettsikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste ikke gjør seg gjeldende. MiRA-Senteret støtter ikke forslaget om å innføre en egenandel på tolketjenester. Vi mener at det er hensynet til god og effektiv kommunikasjon, samt likeverdige tjenestetilbud som bør ligge til grunn for vurderingen av om tolk skal benyttes, og at den enkeltes økonomi ikke bør være avgjørende for om man får informasjon og hjelp fra offentlige organ.

Når det gjelder forslaget om å innføre gebyr for manglende oppmøte når tolk er bestilt, så mener vi at dette kan støttes dersom forvaltningsorganet forsikrer seg om at informasjonen om et slikt gebyr blir forstått av brukeren av tolketjenesten. Det er også avgjørende at det ikke ilegges gebyr om man på grunn av sykdom eller andre legitime grunner er forhindret fra å møte opp.

Vi takker for muligheten til å gi hørings svar og håper våre innspill blir tatt i betraktning.

Med vennlig hilsen
MiRA-Senteret

Fakhra Salimi
Leder

Asla Maria Bø Fuglestad
Rådgiver